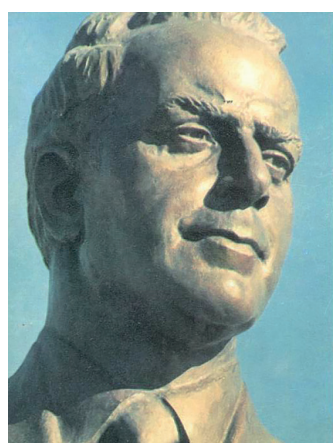

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

İ. Əliyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

19 avqust
2025-ci il,
çərşənbə axşamı
№ 145 (6972)
Qiyməti
60 qəpik

Vaşington sammiti Cənubi Qafqaz regionu üçün yeni səhifə açıb

Slovakiyadan ölkəmizə olan hörmətin və etimadın təzahürü

İlham Əliyev: Azərbaycan-İsrail əməkdaşlığının inkişafı üçün geniş imkanlar var

➔ Bax səh. 2

İndi siyasi təbəddülatlar zamanı deyil

➔ Bax səh. 2

Soyuq
Alyaskada
isti
müzakirələr...

➔ Bax səh. 3

**“Xəzər-Qara dəniz-
Avropa
Yaşıl Enerji Dəhlizi”
yeni mərhələyə
daxil olur**

➔ Bax səh. 5

Diqqət
Vaşinqtona!!!

Tramp sülh
üçün hamını
Ağ Evə
yığdı

➔ Bax səh. 6

Mediamız dövlət maraqlarını qorumağa qadirdir

Bu gün dünyada ölkələrin nüfuzu yalnız onların iqtisadi inkişaf səviyyəsi ilə ölçülmür. Demokratiya və onun mühüm atributlarından olan söz və ifadə azadlığı da əsas kriteriyalardan biri kimi götürülür. Bu baxımdan respublikamızda fikir, söz, mətbuat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsinə dövlətin həssas yanaşması, bu məqsədlə zəruri hüquqi bazanın təmin edilməsi və prosesin ardıcıl olaraq dəstəklənməsi təqdirləyiq haldır.

Milli mətbuatımız artıq 150 yaşındadır. İyul ayında respublikamızda milli mətbuatımızın yubileyi böyük təntənə ilə qeyd olundu, o cümlədən Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq sərəncamla bir qrup şəxslər yüksək təltiflərə layiq görüldü. Bu, dövlətimizin, şəxsən Prezident İlham Əliyevin mediamızın inkişafına göstərdiyi qayğının əyani təzahürüdür.

➔ Bax səh. 5

**Kremlin
yazdığı
qanlı
tarix**

➔ Bax səh. 4

Sentyabrın əvvəlində...

Avropa İttifaqı Rusiyaya qarşı 19-cu sanksiyalar paketi üzərində işləyir. Paketin sentyabrın əvvəlində qəbul olunması gözlənilir. Belə ki, Avropa Komissiyasının prezidenti Ursula Fon der Lyayen bu yaxınlarda keçirilən son mətbuat konfransında bildirib ki, Avropa İttifaqı Rusiyaya qarşı sanksiyaları gücləndirməyə davam edəcək. Onun sözlərinə görə, diplomatik səylərdən asılı olmayaraq sentyabrın əvvəlində Aİ-yə üzv ölkələrin nümayəndələri Rusiyanın Ukraynaya hücumu ilə əlaqədar bu ölkəyə qarşı 19-cu sanksiyalar paketini qəbul etmək niyyətindədir. “Döyüşlər davam etdiyi müddətdə biz Rusiyaya diplomatik və iqtisadi təzyiq göstərməyə davam edəcəyik və 19-cu sanksiyalar paketini hələ sentyabrın əvvəlində qəbul etmək niyyətindəyik”, - deyərək Lyayen vurğulayıb. Aİ-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas özünün sosial şəbəkə hesabında Aİ-nin Rusiyaya qarşı növbəti sanksiyalar paketi ilə bağlı niyyətini təsdiqləyib - o, Aİ-nin Rusiya ələhinə 19-cu sanksiyalar paketi üzərində işlədiyini qeyd edib. “Moskva bu müharibəni...”

➔ Bax səh. 7

Boliviyada sosialist hakimiyyəti sona yaxınlaşır

➔ Bax səh. 7

Slovakiyadan ölkəmizə olan hörmətin və etimadın təzahürü

İndi siyasi təbəddülatlar zamanı deyil

*Elnarə Akimova,
Milli Məclisin deputatı,
YAP İdarə Heyətinin üzvü,
filologiya elmləri doktoru*

Soyuq Alyaskada isti müzakirələr...

Tramp - Putin görüşü: nəticənin başlanğıcı

Mərkəzi Avropada nələr olacaq?

İsti yay günündə soyuq Alyaskada baş tutmuş Tramp - Putin görüşünün siyasi təzadları, ziddiyyətləri və ən əsası isə müharibələri “sərinlədəcəyi” gözlənilirdi. Avqustun 15-də baş tutan görüş yeni dünya nizamı üçün olduqca əhəmiyyətli konturlar müəyyənləşdirirdi. Qeyd edilməlidir ki, hələ görüş öncəsi dünya mətbuatı, xüsusilə Qərb mətbuatı təması “yeni yüz il üçün danışıqlar” adlandırırdılar. ABŞ Prezidentinin sülh üçün ortaya qoyduğu səylər, Rusiyanın tələbləri, Ukraynanın isə hələlik müşahidəçi qismində son qərarı vermək üçün gözləməsi danışıqlar müstəvisini daha da daraltmışdı. O baxımdan ki:

- Qərb (Avropa) müharibənin necə nəticələndəcəyi (sonlanacağı demək olmaz) haqda cavabsız suallar qarşısında (narahat) idi;
- Görüşdə müzakirə predmetləri barədə geniş məlumat verilmədiyi üçün hansısa sensasion bir hərəkətlənmə belə gözlənilən idi;
- Bu görüş Ukrayna-Rusiya müharibəsinin bitməsindən çox, ən yüksək səviyyədə ABŞ-Rusiya təmaslarının başlanması kimi xarakterizə olunurdu.

İlkin rəy - qalibin müəyyənləşməməsi üçün...

Görüş iki istiqamət üzrə, həm Rusiya-Ukrayna müharibəsi, həm də ABŞ-Rusiya münasibətlərində yeni dövrün başlanğıcı kimi önə çəkildi. İqtisadi münasibətlərin hərbi-siyasi davranışların önünə keçmə ehtimalı böyük idi - müharibənin dayanırılması və ya yeni bir müstəvidə danışıqlar prosesinin başlandırılması isə növbəti mərhələ üçün kontekstlər yaradırdı.

Nəhayət, görüş baş tutdu - tədbir öncəsi davranışlar, hətta biri-birinin ünvanına səslənən

müəyyən komplimentlər tərəflərin konsorsium üçün kökləndiklərini ortaya qoyurdu. Bir çox Qərb politoloqları görüşəncəsi davranış “qalibin müəyyənləşməməsi üçün zəmin” adlandırmışdı - onlar fikirlərini belə izah edirdilər ki, hətta görüş gözlənilən ən pis nəticələrlə sonlandırılarsa belə, mətbuat üçün təmasöncəsi “soyuq gülməmələr” işə yarayacaq.

Beləliklə, ABŞ-Rusiya liderləri masa arxasına keçməzdən öncə vəziyyəti belə təsvir

etmək mümkün idi:

- Müharibənin dayanması, atəşkəsin əldə olunması üçün tərəflərin İstanbulda və Əbu-Dabidə müəyyənləşdirdikləri təkliflər üzərində “gəzişmələr” olacaq;

- Şərtlər müəyyənləşdiriləcək və ortaq müstəvi formalaşdırılacaq;

- Təkliflər üzərindən real nəticələr (məsələn sülh müqaviləsi və ya ilkin çərçivə sazişi) üçün yol xəritəsi hazırlamaq...

Alyaska görüşü: nəticələr nə vəd edir?

Nəhayət avqustun 15-dən 16-na keçən gecə gözlənilən tarixi görüş baş tutdu - vurğulayaq ki, görüşün hansı nəticələrlə yekunlaşması ilə bağlı tərəflər geniş və hətta gözlənilən açıqlamaları vermədilər, detallı məlumat yaymadılar. İlk baxışdan görünən isə o idi ki, Tramp-Putin görüşündə o qədər də böyük nəticə əldə olunmamışdı - ən azından, görüşdən sonra Rusiya-Ukrayna cəbhəsində qeyd-şərtsiz atəşkəsə nail olunması ilə bağlı gözləntilər də boşa çıxmışdı.

Görüşlə bağlı təhlillər isə verilən qısaməzmunlu açıqlamalar üzərindən şərh olunur. - Rusiya ilə ABŞ arasında mümkün iqtisadi əlaqələrin bərpası məsələsi gündəmə gəldi. Tramp görüşdən əvvəl Rusiyanın “biznes istəklərini” dilə gətirmişdi. Əgər müharibənin yekunlaşması istiqamətində irəli

ləyiş olsa idi, bəzi sanksiyaların yumşaldılması və iqtisadi əməkdaşlığın bərpa olunması müzakirəyə çıxarıla bilərdi. Bu, ABŞ şirkətləri üçün enerji, mineral resurslar və bazarı çıxış imkanları, Rusiya üçün isə maliyyə və texnologiya dəstəyi demək ola bilərdi. Nəzərə alsaq ki, hələlik real nəticələr olmadı üçün Vaşinqtonun Rusiya qarşı mövqeyində dəyişiklik müşahidə oluna bilməz. Təsədüfi deyil ki, danışıqların yekunu üzrə mətbuata açıqlamasında Rusiya lideri ikitərəfli münasibətlərdə səhifəni çevirməyə və əməkdaşlığa qayıtmağa çağırış edib, Trampı Moskvaya dəvət edib.

- Putin görüşdən sonra verdiyi açıqlamada ilk dəfə olaraq “Article 5” təhlükəsizlik zəmanətinə razı olduğunu bildirdi. Kiyevin NATO üzvü olmaması qarşılığında seçiləcək bu yol

NATO Nizamnaməsinin 5-ci maddəsinə (Article 5) istinad edir. Bu, NATO-nun rəsmi üzvü olmadan onun prinsiplərinə oxşar müdafiə mexanizmini nəzərdə tutur. Başqa sözlə, ABŞ və ya Qərb ölkələri Ukraynaya qarşı hücum olacağı təqdirdə NATO üzvü kimi deyil, amma eyni şəkildə dəstək verə biləcək. Bu, hüquqi baxımdan NATO müqaviləsi olmasa da, siyasi və hərbi müdafiə öhdəliyi yəradır. Bunun necə mümkün olacağına gəldikdə isə, siyasi müttəssislər iki yol olduğunu deyir - birincisi, ikitərəfli müqavilədir ki, ayrı-ayrı NATO ölkələri buna imza ata bilər. Paralel olaraq çoxtərəfli təminat məsələsi də gündəmə gələ bilər ki, burada da Avropa İttifaqı, Böyük Britaniya və ABŞ-in ortaq mövqeyi nəzərə alınacaq.

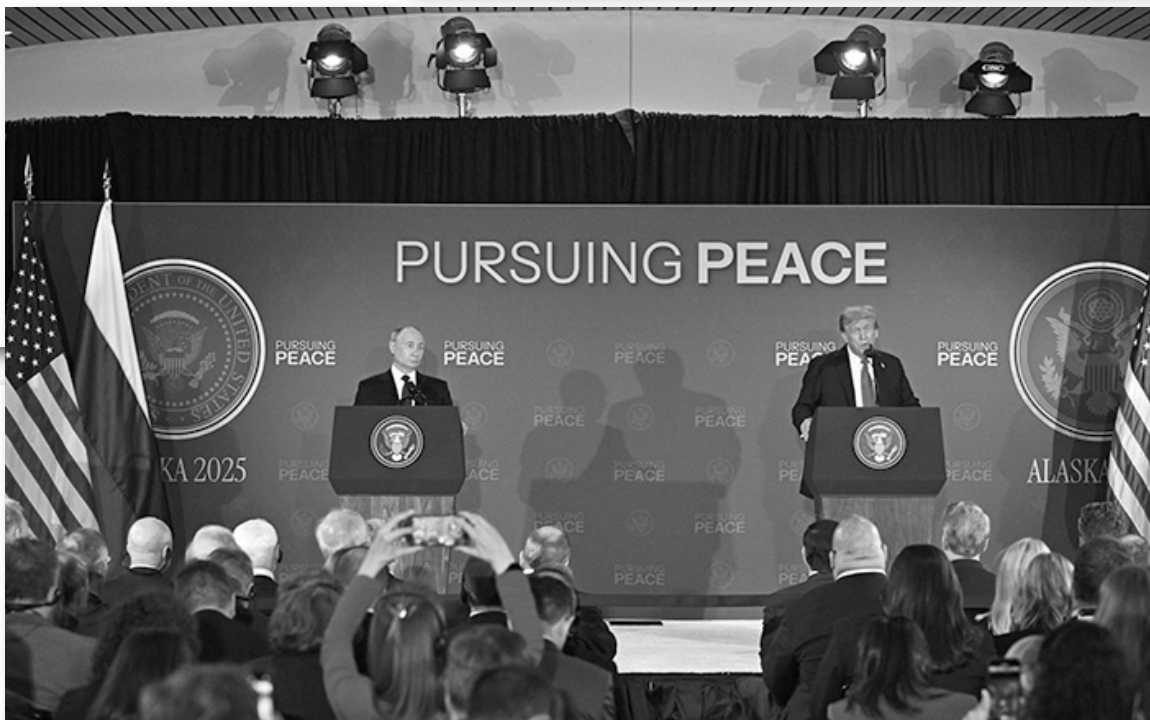
Məğlub yoxdur, proses var...

Nəticə etibarlı ilə görüş “nəticəsiz” adlandırılır - çünki hər hansı bir qərar yekdilliklə iki tərəfdən təsdiq edilməyib. Amma proseslərin inkişafı göstərir ki, məsələ bu qədər sadə deyil - bəzilərinin ABŞ-ı görüşdə üstünlüyü əldən verməsi kimi “şərhlər” səsləndirməsi əldəedici. Maraqlıdır ki, bu detala ABŞ Prezidentinin özü də reaksiya verib. Donald Tramp Rusiya lideri Vladimir Putinlə keçirilən görüşdən sonra ölkə mediasını saxta xəbərlər yaymaqda ittiham edib. Prezident bu

barədə özünün “Truth Social” hesabında yazıb. Tramp bildirib ki, görüşü “ABŞ Prezidentinin böyük məğlubiyyəti” kimi təqdim edən jurnalistlər həqiqəti təhrif edirlər: “Feyk nyuz” artıq üç gündür iddia edir ki, mən guya böyük məğlubiyyətə uğramışam və guya Putinə ABŞ-da böyük sammit keçirməyə icazə vermişəm. Halbuki Putin bundan daha çox başqa yerdə görüşmək istəyirdi. Bunu media da yaxşı bilir. Əgər sammiti başqa yerdə keçirsəydik, o zaman da eyni media bunun

“dəhşətli qərar” olduğunu deyəcəkdi. Bu insanlar xəstədir”, - deyər Tramp vurğulayıb.

ABŞ-ın Dövlət katibi Marko Rubio isə Rusiya və ABŞ prezidentləri Vladimir Putin və Donald Tramp arasında danışıqları çox məhsuldar adlandırır. İki lider

ssenariyə görə, Ukrayna dövlət kimi qalacaq, lakin ərazi baxımından kiçildilmiş

edəcək.

WSJ qeyd edir ki, həm Kiyev, həm də onu dəstəkləyən Avropa faktiki olaraq Rusiyanın bəzi ərazilərə nəzarətini qəbul etməyə hazır ola bilər, baxmayaraq ki, bu, rəsmi şəkildə beynəlxalq səviyyədə tanınmayacaq. Nəticədə, konfliktin yekunu 1953-cü ildə Koreya müharibəsinin sona çatması ssenarisini xatırlada bilər - Cənubi Koreya Qərb tərəfindən qorunub saxlanıldı.

İkinci ssenari Ukraynanın həm ərazilərini, həm də suverenliyini itirməsi və Rusiyanın təsiri altında qalmasıdır.

WSJ bildirir ki, bu halda yalnız cənub və şərq bölgələrinin itirilməsi deyil, həm də ölkənin “Rusiya protektoratı”na çevrilməsi mümkün olacaq ki, bu da faktiki kapitulyasiyaya bərabər sayılır.

“Axios” portalı isə ABŞ rəhbərliyi Prezident Donald Tramp, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski arasında üçtərəfli sammitin 22 avqust tarixində keçirilməsinin planlaşdırıldığını yazıb. “NBC News”ün məlumatı

arasında aparılan danışıqlarda iştirak edən Rubio deyib: “Görüş çox yaxşı, çox məhsuldar olub”.

Təbii ki, hər iki dövlət başçısının mediaya açıqlamalarında səsləndirildikləri mühüm məqamlar mövcuddur və prosesin gələcək inkişafı bu detalların üzərinə işıq salacaq.

22 avqustda...

na görə isə, ABŞ Ukrayna üçün gələcək sülh sazişi çərçivəsində NATO tipli təhlükəsizlik zəmanətləri verməyə hazırdır, lakin Donald Tramp ölkədə Amerika hərbiçilərinin yerləşdirilməsini nəzərdən keçirmir.

Məsələ ilə bağlı danışıqları ABŞ-ın Dövlət katibi Marko Rubio və vitseprezident aparır. Onlar Ukrayna rəsmiləri, o cümlədən Prezident Aparatının rəhbəri Andrey Yermak ilə görüşlər keçirirlər.

Saat gəlib çatdı...

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin yekunlaşması siyasi-hərbi, iqtisadi məsələ olmaqla yanaşı, həm də bir sülh məsələsi olacaq. Ötən 3 il ərzində öldürülən günahsız insanlar bu müharibənin məhz günahsız qurbanlarıdır. Bu qurbanların davam etməsi üçün sülhə imza atılmalıdır - bu fikir ABŞ-ın birinci xanımı Melaniya Trampın Rusiya Prezidenti Vladimir Putinə məktubunda əsas xətt kimi qeyd edilib. Meloni Tramp məktubu Rusiya prezidentinə həyat yoldaşı Donald Tramp vasitəsilə çatdırıb. Məktubda deyilir: “Hər bir uşağın - şəhərdə doğulmasından və ya kənddə böyüməsindən asılı olmayaraq eyni səmimi arzuları vardır: sevgi, imkanlar və təhlükəsizlik. Valideynlər və liderlər olaraq

biz növbəti nəsilin gələcəyini qorumaq məsuliyyətini daşıyıraq, bu məsuliyyət fərdi rahatlıqdan üstündür. Uşaqlar təvazökar, saf və günahsız doğulurlar, bu səfəli coğrafiya, dövlət və ideologiyadan yuxarıdır. Bəzi uşaqların həyatı qaranlıq quvvələr tərəfindən pozulur, lakin Putinin hərəkəti ilə bu uşaqlara melodik, səssiz gülüşlərini geri qaytarmaq mümkündür.”

Daha sonra Tramp məktubunda xatırladı: “Onların günahsızlığını qoruyaraq, siz yalnız Rusiyaya deyil, bütün insanlığa xidmət edəcəksiniz. Bu cəsarətli fikir insan münasibətlərindən üstündür və siz bunu bir imza ilə həyata keçirə bilərsiniz.”

Məktub “saat gəlib çatdı” sözləri ilə bitir.

Pərviz SADAYOĞLU

Ukrayna üçün 2 ssenari...

Siyasi ekspertlər iddia edirlər ki, Alyaska görüşü ABŞ-Rusiya ikitərəfli əlaqələrinə qısa müddətdə müsbət atmosfer, uzun müddətdə isə qeyri-müəyyənlik gətirdi. Bu görüş real güzəştlərdən çox, siyasi simvolizm

ların yüngülləşməsi, Ukraynada gərginliyin azalması) atılmasa, ABŞ-Rusiya münasibətlərində əsaslı dönüş olmayacaq.

Bu arada “Wall Street Journal” (WSJ) Alyaska sammitindən sonra Ukrayna-

daşdı. Əgər bundan sonra konkret addımlar (sanksiya-

nın gələcəyi ilə bağlı 2 əsas ssenari təqdim edib. Birinci

formada, eyni zamanda təhlükəsizlik zəmanətləri əldə

Konstitusiyaya öhdəliyi, yoxsa...

Görüşlə bağlı diqqət çəkən məqamlardan biri ABŞ Prezidentinin müəviri Stiv Vitkoffun Putinə “müqavilə sonrası yenedən hücum etməmək” qərarını Rusiya konstitusiyasına əlavə edə biləcə-

yini deməsi olub. Bu fikir siyasi texnoloqlar tərəfindən birmənalı qiymətləndirilməyib. İddia olunur ki, post-Putin dövründə Rusiyanın davranışları ilə bağlı indidən proqnoz səsləndirmək çətinidir -

bu nöqteyi-nəzərdən, hücum etməməklə bağlı məsələnin konstitusiyaya salınması arxayınlıq yaradaçaq. Gözlənilməz hər hansı bir hücum isə həm Avropanı, həm də digər bölgələri çətin vəziyyətə

salar. Bunun əksinə, Moskvanın hücum etməyəcəyi ilə bağlı öhdəliyi beynəlxalq sənədlərlə təsdiqlənməli və öhdəlik Kremlə məhz beynəlxalq standartlar üzərindən çatdırılmalıdır.

Son vaxtlar qonşu Rusiyada ilk ökə arasında 2022-ci il 22 fevral tarixində imzalanan “Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Bəyannamə”nin ruhuna zidd olaraq respublikamıza qarşı təxribat xarakterli fəaliyyətlərin miqyası genişləniib. Buna aid çoxsaylı misallar göstərmək mümkündür. Rusiya tərəfi ötən ilin dekabr ayında bu ölkənin səmasında “Azərbaycan Hava Yolları” aviashirkətinə məxsus təyyarənin vurulmasından 8 ay ötməsinə rəğmən, Azərbaycanın müraciətlərinə sayğısız yanaşır, təzminatlar ödəməyə, günahkarların cəzalandırılmasına tələsmir. Eləcə də, son bir neçə ay ərzində Rusiyanın Yekaterinburq və digər şəhərlərində azərbay-

Kremlin yazdığı qanlı tarix

Azərbaycan xalqı keçmişin qara səhifələrini unutmur və heç vaxt da unutmayacaq

canlı iş adamlarına qarşı insan hüquq və azadlıqlarına zidd olan hərəkətlərə yol verilib. Eyni zamanda, Rusiya silahlı qüvvələri Azərbaycanın Ukraynadakı enerji obyektlərini hədəfə alıb. Əvvəlcə Azərbaycan qazını Ukraynaya ixrac edən Transbalkan boru kəmərinə ziyan vuruldu. Bundan sonra avqustun 8-də Ukraynanın Odessa vilayətində SOCAR-a məxsus obyektdə pilotsuz uçuş aparatları ilə hücum təşkil edildi. Eyni obyektdə hücumlar bu günlərdə yenidən təkrarlanıb. Belə ki, avqustun 18-nə keçən gecə sözügedən neft bazası “Şahed” tip-

li PUA-ların silsilə hücumuna məruz qalıb. Verilən məlumatlara görə, bir neçə birbaşa zərbədən sonra ərazidə yanğın baş verib. Nəticədə 17 ədəd yanacaq çəni, nasosxana binası, operator və texniki otaqlar, eləcə də çəki məntəqələri zədələnib, ərazinin həssas dağıdılıb. Paralel şəkildə, rəsmi Mosk-

vanın ölkəmizə münasibətdə “qara piara” başladığı da müşahidə edilir. Moskva Azərbaycandan Ukraynaya göndərilən humanitar yardımların arxasında dırnaqarası “çirkləniyyətlər”in durduğunu deyərək Bakıya sərt xəbərdarlıq etmək cəsarətini də özündə tapıb. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin Azərbaycana ünvan-

ladığı son açıqlamada məhz bu cür də deyilir. Həmçinin Rusiya Milli Antikorrupsiya Komitəsinin sədri Kiril Kabanov təxribatçı açıqlamalar verərək Azərbaycanın Ukraynaya humanitar yardım əvəzinə, silah göndərdiyini iddia edir və Rusiyanın düşmənləri ilə dostluq etdiyini söyləyir. Kremlin çirkin təbliğatını aparan Vladimir Solov-yov isə tezliklə Xəzər dənizində NATO qüvvələrinin peyda ola biləcəyi demagogiyasını yayaraq Bakıya sərt mesajlar göndərir. Bu da azmış kimi, rəsmi Bakını “ləzgi kartı” ilə də hədələməyə çalışır. Duma-

nın deputatı Andrey Qurulyev isə ölkəmizdən Rusiyaya ixrac olunan mallara embargo qoyulmasını təklif edir və bu vəziyyətdən Azərbaycanın daha çox itirəcəyini vurğulayır... Bütün bunlardan o qənaət həssas olur ki, Rusiya tərəfindən Azərbaycana qarşı yönələn silsilə təxribatlar məqsədli səciyyə xarakteri daşıyır və birbaşa Kremləndən idarə olunur. Necə deyirlər, tarix təkrarlanır. Azərbaycan müstəqilliyə gedən yolda, həmçinin müstəqilliyinin ilk onilliklərində Rusiya tərəfindən belə xoş niyyətdən, qonşuluq münasibətlərindən uzaq olan, rəsmi Moskvanın imperiya təfəkkürünü ortaya qoyan davranışlara çox şahidlik edib. Azərbaycan xalqı tarixin həmin qara səhifələrini unutmur və heç vaxt da unutmayacaq.

Əvvəlcədən hazırlanmış ssenarinin tərkib hissəsi - 20 Yanvar faciəsi

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıda imperiya qüvvələrinin törətdikləri qanlı hadisələrin üstündən illər ötdükdən sonra baş verənlərlə bağlı daha dəqiq və obyektiv baxış bucağı formalaşıb. Aparılan istintaq tədbirlərindən, həmçinin şahid ifadələrindən o nəticə həsil olur ki, şaxtalı qış gecəsində insanların ən adi humanizm normaları belə gözlənilmədən ağır texnikadan atəşə tutulması, heç kəsə aman verilməməsi əvvəlcədən hazırlanan ssenarinin tərkib hissəsi olub.

İmperiya qüvvələrinin Bakıda törətdikləri qırğınları sadəcə bir gecənin faciəsi kimi dəyərləndirmək doğru olmazdı. 1990-cı il yanvarın ortalarında SSRİ müdafiə və daxili işlər nazirliklərinin, habelə başqa xüsusi təyinatlı hərbi birləşmələrin 66 min nəfərdən çox əsgər və zabiti Bakı şəhərinə gətirilərək Qala və “Nasoslu” aerodromlarında, Respublika stadionunda, Salyan qışlasında (kazarmasında) yerləşdirilmişdi. O da təkzibolunmaz faktdır ki, Azərbaycana göndərilən ordu hissələrinin tərkibinə Stavropol-dan, Rostovdan, Krasnodardan səfərbər edilmiş erməni əsilli zabit və əsgərlər, həmçinin hərbi məktəblərdə təhsil alan erməni kursantları da cəlb edilmişdi.

Bütün bunlar məkrli mətləblərdən xəbər verirdi. “Mülki və siyasi hüquqlar haqqında” 1966-cı il Beynəlxalq Aktın birinci bəndinə əsasən, fəvqəladə vəziyyətin təbii və müddətləri barədə müvafiq fərman imzalandığı andan bu barədə əhaliyə rəsmi xəbərdarlıq edilməlidir. Lakin Bakıda fəvqəladə vəziyyətin təbii və müddətləri barədə müvafiq fərman imzalandığı andan bu barədə əhaliyə rəsmi xəbərdarlıq edilməlidir. Lakin Bakıda fəvqəladə vəziyyətin təbii və müddətləri barədə müvafiq fərman imzalandığı andan bu barədə əhaliyə rəsmi xəbərdarlıq edilməlidir. Lakin Bakıda fəvqəladə vəziyyətin təbii və müddətləri barədə müvafiq fərman imzalandığı andan bu barədə əhaliyə rəsmi xəbərdarlıq edilməlidir.

müşdür.

Təbii ki, Moskva Bakıda rəvac verdiyi 20 Yanvar faciəsinin əsl mahiyyətini beynəlxalq ictimaiyyətdən gizlətməyə çalışırdı. Ancaq buna müvəffəq olmadı. Belə ağır məqamda o dövrdə

keçmiş ittifaqdakı bütün vəzifələri uzaqlaşdırılsa da, Moskvada yaşayan Heydər Əliyev bir milli mücadilə nümunəsi ortaya qoyub. O, faciənin ertəsi günü hədə-qorxulara, təhdidlərə məhəl qoymaraq ailə üzvləri ilə birlikdə Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gəlib və Bakıda baş verənlərlə bağlı informasiya blokadasını yarıb, bütün dünyaya bir sıra məsajlarını çatdırıb. Doğma xalqı ilə bir yerdə olduğunu bildiren, dərin kədərini ifadə edən Heydər Əliyev Azərbaycanda baş vermiş hadisələri hüquq, demokratiyaya yabançı, humanizmə və respublikada elan olunmuş hüquqi dövlət quruculuğu prinsiplərinə zidd addım kimi dəyərləndirib.

Yenə də Heydər Əliyevin səsləri sayəsində artıq 20 Yanvar faciəsinə hüquqi-siyasi qiymət verilib. Onun təşəbbüsü ilə ilk dəfə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi belə bir qətiyyətli addım atıb və 21 noyabr 1990-cı il tarixli qərar qəbul edib. Azərbaycan SSR Ali Sovetinin 7 mart 1991-ci il tarixli sessiyasındakı çıxışı zamanı Heydər Əliyev bildirib ki, 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecədə ittifaq dövləti tərəfinə Azərbaycan xalqına qarşı hərbi təcavüz edilib. Heydər Əliyevin bu istiqamətdə görgün əməyinin notisi kimi, Azərbaycan parlamentində 1994-cü il mart ayının 29-da “1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında” adlı xüsusi qərar qəbul edilib. Bununla da Azərbaycan xalqının məruz qaldığı dəhşətli faciəyə - 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verilib.

Daha bir qanlı faciəni Xocalıda yaşadıq

Ötən yüzillikdə Azərbaycan xalqı bilavasitə Moskvada cızılan planlar və oradan göstərilən siyasi-hərbi dəstək sayəsində 1905-1906-cı, 1918-1920-ci, 1948-1953-cü

milə qadınların isə qarın boşluğuna süngü ilə vurularaq öldürüldü.

Tarixi abidələri ilə fərqlənən, Azərbaycan tarixinin öyrənilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edən qədim mədəniyyətə, strateji önəmli malik Xocalı şəhəri, sözün əsl mənasında, işğalın nəticəsində xarabalığa çevrilib. Ermənilərin insanlığa sığmayan dəhşətli cinayət əməlləri nəticəsində Xocalı şəhərində 105 sosial-məişət obyekti, 3200 fərdi yaşayış binası, 14 məktəb, 21 klub, 29 kitabxana, 3 mədəniyyət evi və bir tarix-diyarşünaslıq muzeyi dağıdılıb. Bununla yanaşı, şəhərdə XIV-XV əsrlər aid türbələr, günbəzlər, məzarlar yerlə-yeksan olunub, qəbiristanlıq vandallara xas üsullarla dağıdılıb, ümumiyyətlə, bu torpağın ən qədim sakinləri olan azərbaycanlılara aid bütün izlər silinib.

Rus ordusunun bilavasitə iştirakı ilə törədilən Xocalı faciəsinin miqyası nə qədər böyük olsa da, qisas qiyməti qalmadı. Dövlətimizin başçısının göstərişləri əsasında Silahlı Qüvvələrimiz 2023-cü il sentyabr ayının 19-da lokal xarakterli antiterror əməliyyatlarına başladı. Peşəkarlıqla, mülki insanlara və infrastrukturaya ziyan vurmadan reallaşdırılan antiterror tədbirləri cəmi 23 saat ərzində uğurla tamamlandı. Beləliklə də, Xankəndidə, Xocalıda və digər tarixi torpaqlarımızda suverenliyimiz tam təmin olundu. Prezident İlham Əliyev dövlət başçısı seçilməsinin 20 ilinin təamamında - 2023-cü il 15 oktyabr tarixində Xocalıda Azərbaycan Bayrağını ucaltmaqla bütün dünya azərbaycanlılarına sonsuz sevinc və qürur hissi yaşadı. Artıq xocalıların doğma yurd yerlərinə qayıdışına da start verilib.

İşğalçı ölkəyə dayaq duran Rusiya

Azərbaycan müstəqilliyinin ilk illərindən Ermənistanın işğalı ilə üzvləşib. Bu işğal ərazilərimizin 20 faizinin düşmənin əlinə keçməsi, bir milyondan artıq soydaşımızın doğma evlərlərindən didərgin salınması ilə nəticələnib və ölkəmiz son dərəcə ağır humanitar fəlakətə üzvləşib. Ancaq bu işğalda Ermənistan aysberqin yalnız görünən tərəfi idi. Ermənistanı Azərbaycan ərazilərini tutmağa ilamlandıran, bu məqsədlə ona siyasi və hərbi dəstək göstərən isə Rusiya idi. Özlüyündə Ermənistan kiçik və resursları olmayan kasıb bir dövlətdir. Bu ölkə Azərbaycanla müharibə aparmaq iqtidarında deyil. Lakin bu kasıb və kiçik ölkə məhz Rusiyanın himayəsi altında torpaqlarımızı öz nəzarəti altına keçirməyə nail olub. Siyasi müstəvidə Rusiya ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr dövlətlərindən biri kimi, keçmiş Dağlıq Qarabağ münacişinin sonsuzluqadək uzanması üçün öləndən gələni edib.

təhfə vermək məqsədilə müvəqqəti qaydada Rusiyanın sülhməramlı qüvvələri yerləşdirmişdi. Lakin bu qüvvələrin ilk gündən fəaliyyəti sülhə xidmət etməyən işlərlə məşğul olma idi. Hər addımda sülhməramlıların separatçıların yanında olduqları müşahidə edilirdi. Sülhməramlılar separatçılarla sövdələşmələrə girərək təbii sərvətlərimizin talanmasına, Qarabağa Ermənistandan hərbi sursat və canlı qüvvə daşınmasına şərait yaradırdılar. Kreml isə yenə də Azərbaycandan bu xüsusda narahatçılığını qalmaqaldan vurur və sorğularımıza cavab vermirdi. Rəsmi Moskva həmçinin danışıqlarda “Qarabağ münacişisini gələcəyə saxlamaq” kimi imperiya maraqlarına xidmət edən tezisləri müzakirə predmetinə çevirmək üçün dəridən-qabıqdan çıxırdı.

Bugünlərdə Azərbaycanın Xankəndidə - özünün suveren ərazisində Ayvazovski soyadlı rəssamın abidəsini sökməsi Rusiyanın ayrı-ayrı dairələri tərəfindən böyük ajiotajla təqdim olundu. Halbuki buna heç bir lüzum yox id. Zamanında Xankəndidə erməni əsilli rəssamın büstünün qoyulması da Rusiya sülhməramlılarının ərazilərimizdə özbaşına, bədnam fəaliyyətləri sırasında yer alır. Azərbaycan şəhərində Ayvazovski abidə ucaldılması xoş məramdan uzaq idi. Bunu heç bir halda mədəniyyət hadisəsi kimi dəyərləndirmək olmaz.

Rəssam Qarabağda yaşamayıb, bu coğrafiya ilə hansısa bir bağlılığı olmayıb. Həmin abidənin zamanında separatçıların yuvasına çevrilmiş Xankəndidə qoyulması sırf qərəzli siyasi-ideoloji məqsəd daşıyırdı - bununla Rusiya sülhməramlıları, əslində, separatçıları dəstəkləyən, onların dəyirmanına su tökən rolunda çıxış edirdilər. Ermənilərin işğal illərində ərazilərimizdə qanunsuz məskunlaşma apardıqları, tarixi abidələrimizi öznükləşdirməyə cəhd göstərdikləri hər kəsə məlumdur. Guya, bu ərazilərdə tarixən erməni mədəniyyəti olub. Rusiya sülhməramlıları tərəfindən Xankəndidə Ayvazovski abidə ucaldılması da eyni ssenarinin tərkib hissəsidir. Sülhməramlıların bu addımı atmaqla separatçılara ayı xidməti göstərmələrinin alt qatında isə yenə də imperialist məqsədlər dayanır.

Mübariz ABDULLAYEV

Mediamız dövlət maraqlarını qorumağa qadirdir

Bu gün dünyada ölkələrin nüfuzu yalnız onların iqtisadi inkişaf səviyyəsi ilə ölçülür. Demokratiya və onun mühüm atributlarından olan söz və ifadə azadlığı da əsas kriteriyalardan biri kimi götürülür. Bu baxımdan respublikamızda fikir, söz, mətbuat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsinə dövlətin həssas yanaşması, bu məqsədlə zəruri hüquqi bazanın təmin edilməsi və prosesin ardıcıl olaraq dəstəklənməsi təqdirəlayiq haldır.

KİV-lər üçün yeni dövr

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Fikir, söz və məlumat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsi” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Milli mətbuatımız artıq 150 yaşındadır. İyul ayında respublikamızda milli mətbuatımızın yubileyi böyük təntənə ilə qeyd olundu, o cümlədən Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq sərəncamla bir qrup şəxs yüksək təltiflərə layiq görüldü. Bu, dövlətimizin, şəxsən Prezident İlham Əliyevin mediamızın inkişafına göstərdiyi qayğının əyani təzahürüdür.

“Əkinçi”dən başlayaraq milli mətbuatımızın inkişaf tarixində müxtəlif mərhələlərdən keçilib. Zaman-zaman çoxsaylı nəşrlərlə zənginləşən milli mətbuatımız Azərbaycan ədəbi dilinin və maarifçilik hərəkatının inkişafında, milli özünüdərk və istiq-

lal məfkurəsinin formalaşmasında, qabaqcıl ideyaların təbliğində mühüm rol oynayıb. Təbii ki, bu inkişaf yolu həmişə hamar olmayıb. Müstəqil Azərbaycan-da söz azadlığının, KİV-ə dövlət qayğısı siyasətinin əsasını böyük siyasətçi Heydər Əliyev qoyub. Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan rəhbərlik etdiyi 1993-2003-cü illərdə mətbuatın problemlərini yaxından öyrənib və onların aradan qaldırılmasına yönələn tədbirlərin həyata keçirilməsinə nail olub. Prezident Heydər Əliyevin 1998-ci il 6 avqust tarixində imzaladığı “Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” fərmanı ilə senzuranın ləğv olunması KİV-lər üçün yeni dövr açdı. Bununla yanaşı, 1999-cu ilin sonunda “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanunun qəbulu media təsisatlarının inkişafını şərtləndirən, bəhs edilən sahəyə müvafiq surətdə səhvi və ümummilli münasibətləri tənzimləyən hüquqi bazanın zənginləşdirilməsi işinə əhəmiyyətli töhfə oldu. 2000-ci ilin mart ayında Heydər Əliyevin sərəncamı ilə “2000-2001-ci illərdə kütləvi informasiya vasitələrinin maddi-texniki şəraitinin yaxşılaşdırılması üzrə tədbirlər Proqramı” təsdiq olundu, 2003-cü ilin mart ayında Azərbaycan jurnalistlərinin qurultayında media-ictimaiyyət, media-hakimiyyət münasibətlərini tənzimləyən qurum - Azərbaycan Mətbuat Şurası yaradıldı. Digər çoxsaylı

faktları da sadalamaq mümkündür. Bütün bunlar, çox doğru olaraq Azərbaycanda söz, fikir və mətbuat azadlığının bərqərar olunması üçün əlamətdar tarixi hadisələr kimi qiymətləndirilir. O da qeyd edilməlidir ki, mətbuat təmsilçiləri Heydər Əliyevin hərtərəfli diqqət və qayğına cavab olaraq Onu “Jurnalistlərin dostu” seçiblər.

2003-cü ildən sonra isə Prezident İlham Əliyevin aldığı qərarlar milli mətbuatımızın inkişafına həm hüquqi, həm də texniki və institusional baxımdan güclü tökan verib. Prezident İlham Əliyevin 12 yanvar 2021-ci il tarixində imzaladığı “Azərbaycan Respublikasında media sahəsində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” fərmanı milli mətbuatımızın yeni mərhələdə inkişafı baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu fərmanın imzalanması bir daha təsdiqlədi ki, Azərbaycan dövləti mediada keyfiyyət dəyişikliyinə baş verməsində çox maraqlıdır.

Sözgedən fərmana uyğun olaraq Medianın İnkişafı Agentliyi (MEDIA) publik hüquqi şəxs kimi yaradılıb. MEDIA yaradıldığı gündən media sahəsində çevik və səmərəli fəaliyyət göstərir.

Qabaqcıl dünya təcrübəsi və müasir çağırışlar nəzərə alınmaqla hazırlanan “Media haqqında” Qanunun qəbul edilməsi ilə milli mətbuatımızın qarşısında yeni dövr açılıb. Qısa müddətdə Media Reyestrinin yaradılması da böyük uğurdur.

Mətbuatımız üçün yeni çağırışlar

Hər dövr mətbuat üçün yeni çağırışlar yaradıb. Bu gün jurnalistlər üçün yaranan çağırışlar isə yalnız məzmunla bağlı deyil. Hərçənd ki, onlar öz peşə fəaliyyətlərində sürətlə də-

su da “Rəqəmsal keçidlər: Sünni intellekt dövründə informasiya və media dayanıqlılığının gücləndirilməsi” olub. Forumda sualları cavablandıran Prezident İlham Əliyev Azərbaycan

lərin yayılması adi hala çevrilib. Bir sıra hallarda həmin feyk xəbərlər vasitəsilə milli dövlətlər hədəfə alınır və onların imicinə beynəlxalq səviyyədə xələl gətirilir.

Təəssüf doğuran haldır ki, belə “hücumlara” zaman-zaman respublikamız da məruz qalıb. Buna ən son nümunələr kimi, 44 günlük Vətən müharibəsi və 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirləri ilə bağlı transmilli mediada dərc olunan bədnam yazıları göstərmək olar. Həmin yazıların məzmunu yalandan və respublikamıza yönələn iftirlərdən başqa bir şey deyildi. Yaxşı haldır ki, həmin tələyüklü məqamlarda Azərbaycan mediası cəmiyyətimizin bir parçası olaraq yüksək həmrəylik ortaya qoydu və obyektiv yazıları ilə məkrli qüvvələrin ölkəmiz ətrafında qurmaq istədikləri informasiya blokadasının darmadağın edilməsində Prezident İlham Əliyevin, necə deyirlər, ən yaxın köməkçisi oldu. “Bu gün Azərbaycan mediası dövlət maraqlarını qorumağa qadirdir. Azərbaycanla qarşı əsassız ittihamları arqumentlərlə, ciddi təhlillə və faktlar əsasında ifşa etməkdə də böyük uğurlar əldə edib. Bizim mediamız nəinki dövlət maraqlarını müdafiə edir, eyni zamanda, lazım gəldikdə hücum da keçir. Bu da lazımdır”, - deyər dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

YEGANƏ

“Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi” yeni mərhələyə daxil olur

Qazaxıstan və Özbəkistan “Azərbaycan-Mərkəzi Asiya” “yaşıl enerji” dəhlizinin statusunu müzakirə edib. Qazaxıstanın energetika naziri Yerlan Akkenjenovun Özbəkistanın Qazaxıstandakı səfiri Baxtiyor İbrahimovla görüşü zamanı dəhlizin yaradılması istiqamətində iştirakçı dövlətlərin gördüyü işlər nəzərdən keçirilib. Y. Akkenjenov bildirib ki, Azərbaycanla birlikdə Xəzər dənizi üzərindən keçən “Yaşıl Enerji Dəhlizi”nin yaradılması layihəsi regionun ən iri enerji kommunikasiyalarından biridir. Bir ay əvvəl-iyulun 1-də “Yaşıl Dəhliz Birliyi” birgə müəssisəsinin təsis edilməsi layihənin həyata keçirilməsi istiqamətində həlledici addımlardan biri deməkdir. Bu, eyni zamanda, türk dövlətlərinin və tərəfdaşların birgə iradəsini və enerji təşəbbüslərinin gerçəklənməsində həmrəyliyini nümayiş etdirir.

Qeyd edək ki, 2022-ci ildə Ruminiyada Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında “yaşıl enerji”nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş imzalanıb. Sazişin icrasını təmin etmək məqsədilə 2024-cü ilin may ayında Azərbaycan, Rumıniya, Gürcüstan və Macarıstan arasında yeni enerji əməkdaşlığı üzrə birgə müəssisənin yaradılmasına dair memorandum imzalanıb və “yaşıl enerji”nin ixracında tranzitlərin birləşdirilməsi və vahid kabelin yaradılması üçün hüquqi çərçivə formalaşmış. Birgə müəssisənin yaradılmasından sonra “Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi”nin icrasını təmin etmək üçün Rumıniyanın “Transelectrica”, Azərbaycanın “Azərenerji” ASC, Gürcüstanın “Elektrik Şəbəkəsi” və Macarıstanın “MVM” şirkəti arasında da saziş imzalanıb.

3 qardaşın enerji həmrəyliyi

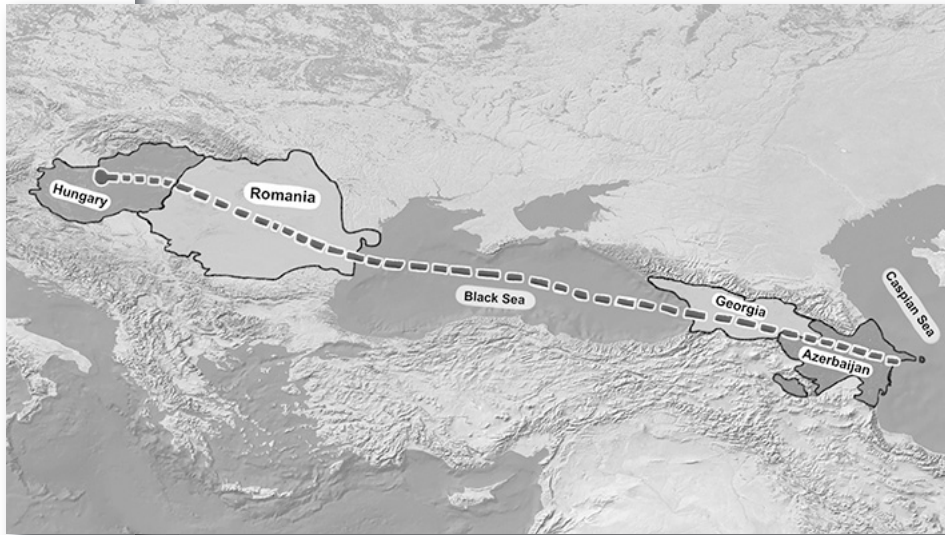
“Yaşıl enerji” həmrəyliyi halqası sonrakı dövrdə daha da genişləni və türk dövlətləri olan Qazaxıstan və Özbəkistan dəhlizində yer almaq niyyətlərini bəyan edib. 2024-cü il noyabrın 13-də Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan prezidentləri İlham Əliyev, Kasım-Jomart Tokayev və Şavkat Mirziyoyev-in üçtərəfli görüşü zamanı “Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan hökumətləri arasında yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş” imzalanıb. Sənəd Mərkəzi Asiyanın günəş və külək elektrik stansiyalarından alınan “təmiz” elektrik enerjisinin Azərbaycan ərazisindən keçməklə Avropaya

nəqli perspektivlərini nəzərdə tutur.

Sənəd Xəzər dənizində qiyətləndirilən 500 QVt-dan çox külək enerjisinin Azərbaycan üzərindən Avropaya nəqli planlaşdırır. Hazırda Xəzər dənizi bərpa olunan enerji mənbələri üzrə ən böyük ehtiyatlara malikdir. Təkcə Xəzər dənizinin Azərbaycana aid hissəsində külək enerji istehsalı üçün təxminən 157 QVt güc vardır. Eləcə də Qazaxıstan sektorunda da günəş və külək stansiyaları üçün zəngin resurslar var ki, hazırda bu sahədə infrastrukturlar yaradılır. Bu ölkənin külək potensialı ildə 1 trilyon 820 milyard kilovat/saatdan çoxdur, günəş enerjisi isə 1 trilyon kilovat/saatdır. Yaxud Özbəkistan

nın Asiya çöllərində günəş enerjisi üçün resurslar xeyli böyükdür, külək enerjisinin potensialı 520 QVt, günəş enerjisinin potensialı isə 2 trilyon 58 milyard kVt təşkil edir. Bu isə Mərkəzi Asiya və Xəzər regionları arasında böyük bir yaşıl gücün səfərbər olunması üçün imkanları artırır. Ona görə də Xəzər-Qara dəniz kabeli Avropa İttifaqının enerji maraqlarına xidmət edir və Mərkəzi Asiya və Qafqazın “yaşıl körpü”yə çevrilməsi istiqamətində söyləy getdikcə artmaqdadır.

Qarabağ Bəyannaməsinin bəndlərindən biri...

Azərbaycan-Qazaxıstan-Özbəkistan alyansının “yaşıl enerji” üzrə vahid siyasəti Şuşada Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) dövlət başçıların qeyri-rəsmi Zirvə gö-

rüşündə imzalanan Qarabağ Bəyannaməsinin əsas bəndlərindən birini təşkil edir. Sazişdə əsas hədəflərdən biri kimi üzv ölkələr arasında bərpaolunan enerji sahəsində bir-

gə əlaqələrin vahid iqtisadi blokda birləşdirilməsi öz əksini tapıb. Bəyannamənin 11-ci bəndində TDT ölkələri bərpaolunan enerji və enerji səmərəliliyi sahələrində əməkdaşlığın inkişafı da daxil olmaqla enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığın daha da artırılması və bu çərçivədə Azərbaycan-Qazaxıstan-Özbəkistan enerji sistemlərinin qarşılıqlı əlaqələndirilməsinə dəstəyini ifadə edib. Sənəddə, həmçinin türk dövlətləri tərəfindən bərpaolunan geniş enerji potensialının imkanları nəzərə alınaraq “yaşıl enerji”nin üzv dövlətlər və üçüncü ölkələr də daxil olmaqla ixracı və ticarəti üçün geniş enerji sistemlərinin inkişaf etdirilməsi bəyan olunub.

Ərəb dövlətləri də türk “yaşıl enerji ittifaqı”na qoşulur

Yeri gəlmişkən, ərəb dövlətləri də “yaşıl enerji”nin türk koalisiyasına qoşulmağı planlaşdırır. Səudiyyə Ərəbistanı və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri artıq xeyli müddətdir ki, Mərkəzi Asiya və Azərbaycanda “yaşıl layihələr” də təmsil olunur. Bu baxımdan Qara dəniz kabeli layihəsinin gələcəkdə Yaxın Şərq regionunu da əhatə edəcəyini və Şərq-Qərb enerji dəhlizinin

formalaşacağını söyləmək mümkündür. “Yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi sahəsində əməkdaşlıq üzrə Azərbaycan, Qazaxıstan, Özbəkistan və Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının energetika nazirlikləri arasında İcra Proqramı”nın imzalanması da bunu deməyə əsas verir.

Beləliklə, böyük karbohidrogen tədarükçüləri olan 3 türk dövləti və onların müttəfiqinə

çevrilmiş Səudiyyə Ərəbistanı növbəti onilliklər ərzində global neft istehlakının azalmasını fonunda önəməli enerjini kompensasiya edə biləcək “yaşıl enerji” potensialını global bazarlara çıxaracaq. Bununla da, neft-qaz ölkələri kimi tanınmış bu dövlətlərin növbəti mərhələdə əsas vizyonu “yaşıl enerji”nin ixracatçıları kimi formalaşacaq.

Cənub Qaz Dəhlizinin “yaşıl tranziti”

Azərbaycan “Qara dəniz kabeli”ni həm də Cənub Qaz Dəhlizində yer alan bütün ölkələrə ortaqlar kimi görür və siyasətdə bu istiqamətdə irəlilədir. Məsələn, 2025-ci il aprelin 4-də Bakıda keçirilən Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası Nazirlərinin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurasının 3-cü iclaslarında “yaşıl enerji” sahəsində əməkdaşlığın ön

nəhəng platforması kimi dəyərləndirilib. Bu layihə çərçivəsində “yaşıl hidrogen”lə bağlı ölkələrarası dialoqun artırılması qoralar alınıb. Eyni zamanda, Azərbaycan və Avropa İttifaqı daxil olmaqla 24 ölkə, 8 beynəlxalq təşkilat və 44 şirkətin təmsil olunduğu tədbirdə “yaşıl enerji” sahəsində əməkdaşlığa dair sənədlər imzalanıb.

Beləliklə, Azərbaycanın 2 il

əvvəl əsasını qoyduğu “Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş”ə qoşulan ölkələrin sırasını həmişə rəsmi Bakının həmişə olduğu kimi enerji təşəbbüskarlığına beynəlxalq dəstəyi artırır.

E.CƏFƏRLİ

Diqqət Vaşinqtona!!!

Tramp sülh üçün hamını Ağ Evə yığdı

Avropa gözləmə mövqeyində: ya davam, ya da... “offsayd”

Alyaska görüşünün ardından ABŞ Prezidenti Donald Trampın Avropa və Ukrayna lideri ilə görüşü olduqca böyük maraq kəsb edirdi. Qeyd edək ki, görüş öncəsi həm Rusiya, həm Avropa, həm də ABŞ mətbuatı nəticələrə bağlı proqnozlar səsləndirir, hətta fors-majör situasiyalardan bəhs edirdilər. Prosesin hansı istiqamətdə inkişaf edəcəyi ilə bağlı yekdil rəy olmasa da, Alyaska görüşünün nəticələri, verilən mesajlar və ən əsası Avropa liderləri ilə keçirilməsi nəzərdə tutulan müzakirələr qarşıdakı dövrün fərqli bir dövr olacağına işarə edirdi. Razılıq əldə ediləcəyi təqdirdə Mərkəzi Avropaya sülh gələcək, dünyanın iqtisadi proqnozlaşdırması dəyişəcək, silahlar susacaqdı. Təbii ki, fərqli bir nəticə əldə olunacaqdısa...

Zelenskidən xəbərdarlıq: ölkəmizi müdafiə edəcəyik

Tramp-Zelenski görüşündən öncə əsas müzakirə predmeti Rusiya dövlət başçısının Alyaskada verdiyi mesajlara rəsmi Kiyevin reaksiyası idi. Gözlənilən reaksiya isə görüşdən saatlar öncə - avqustun 18-də səhər saatlarında gəldi. Ukrayna Prezidenti Zelenskinin Vaşinqtona çatdıqdan sonra yazdığı ilk mesajda bildirilirdi ki, “Mən artıq Vaşinqtondayam. Sabah ABŞ prezidenti ilə, eləcə də Avropa liderləri ilə görüşəcəyik. ABŞ prezidenti-nə dəvət üçün təşəkkür edirəm. Biz hamımız istəyirik ki, bu müharibə tez və dayanıqlı sülh ilə bitsin. Bu dəfə əvvəlki illərdə olduğu kimi olmamalıdır - nə 1994-cü ildə verilən, amma işləməyən “təhlükəsizlik zəmanətləri”, nə də Krım və Donbasın güzəştə gedilməsi təkrar

olunmamalıdır”. Ukrayna lideri vurğulayıb ki, bu gün ukraynalılar müstəqillik və torpaqlarını qorumaq uğrunda inadla mübarizə aparırlar: “Ukraynalılar 2022-ci ildən sonra nə Kiyevi, nə Odessanı, nə də Xarkovu vermədilər. Bu gün Donetsk və Sumı istiqamətlərində ordumuzun uğurları var. Əminəm ki, ölkəmizi müdafiə edəcəyik, real təhlükəsizlik zəmanətləri qazanacağıq”. Zelenski, həmçinin, ABŞ Prezidenti Trampa, amerikalılara və Avropa tərəfdarlarına göstərdikləri dəstəyə görə təşəkkür edib: “Bizim xalqımız prezident Trampa, Amerikadakı hər kəsə və bütün tərəfdarlara dəstəyə görə minnətdardır. Rusiya başladığı bu müharibəni dayandırmalıdır. Mən inanıram ki, ABŞ-la, Avropadakı dostlarımızla birgə gücümüz Rusiyanı həqiqi sülhə məcbur edəcək”.

Qərb mətbuatı “iş başında”...

Qərb mətbuatı da görüşə həssas yanaşıb - görüşə saatlar qalmış Böyük Britaniyanın “Guardian” nəşri görüş ərafəsində gərginliyin pik həddə çatdığını yazıb. Bildirilib ki, Tramp Ukraynanın NATO və Krım tələbinə “qapıları bağlayıb”, Zelenski isə ərazi məsələsində güzəştə getməkdən imtina edir. Nəşr yazıb ki, Tramp sammit öncəsi Zelenskiyə təzyiqləri artırıb. “Ukrayna prezidentinin istəmə, müharibəni “az qala” bitirə biləcəyini vurğulayan ABŞ prezidenti Ukraynanın NATO-ya üzv olmasına və ya Rusiyanın işğalı altında olan Krımı geri alma ehtimalını rədd edib” - məqalədə vurğulanır. Bundan başqa, Tramp “Truth” sosial media platformasında verdiyi açıqlamada bildirib

ki, Ukraynanın NATO-ya qoşulması və Rusiyanın 2014-cü ildə ilhaq etdiyi Krımı geri almasından söhbət gedə bilməz. “Wall Street Journal” isə situasiyanı daha fərqli istiqamətlərdən qiymətləndirib - bildirilib ki, Zelenskinin əsas vəzifələrindən biri ABŞ Prezidenti Donald Trampı müharibənin tez bitməsi üçün alternativ yolların mövcudluğuna inandırmaq olacaq. Nəşr yazıb ki, Avropanın məsələdəki rəyi bəllidir - Zelenski fevral ayında olduğu kimi Putinin tələblərini rədd etsə, Tramp və Zelenski arasında yeni gərginliyin yaranma ehtimalı yüksəkdir. Buna görə də, Ukrayna lideri müharibənin tez bitməsi üçün daha yaxşı variantların olduğunu Tramp qarşısında təqdim etməli olacaq.

Tramp yazdı: Krımın taleyi...

Beləliklə, görüş öncəsi mənzərə belə təsvir oluna bilər: - ABŞ müharibənin bitməsi üçün bütün gücünü səfərbər edib; - Tərəflər arasında razılığın əldə olunmasına imkanlar var - sadəcə, həm Rusiya, həm də Ukrayna ilkin mərhələdə bu “sövdələşmədən” qazanclı çıxmaq istəyirlər. Trampın “Truth” sosial şəbəkəsində yazdığı mesajdan isə bəlli olur ki, Vaşinqtonun hədəfi sülhü bərpa etməkdir. Ağ Ev rəhbərinin mesajına əsasən, Kiyevin Rusiya təcavüzünü dayandırmaq üçün razı-

laşmalı olduğu şərtlər onun nöqtəyi-nəzərdən Rusiyanın ilhaq etdiyi Krım yarımadasına iddialardan, eləcə də Ukraynanın NATO yolundan imtina etməsidir. Bundan əvvəl isə ABŞ Dövlət katibi Marko Rubio NBC News xəbər xidmətinə müsahibəsində və ABC News-un hazırladığı “This Week” proqramında bildirmişdi ki, “Əgər ukraynalılar bundan (Moskvanın iddia etdiyi ərazilərdən - red.) əl çəkməyə hazır olmasalar və heç kim Ukraynanı buna sövq etməsə, sülh sazişi baş tutmaya bilər”.

Birinci ssenari: qısamüddətli sülh, yoxsa əbədi “intriqa”?

əsasən Rusiyanın işğal etdiyi Donbas (Donetsk və Luqansk bölgələri) üzərində nəzarəti tanımaq, Krımı Moskvaya təslim etmək və NATO-ya üzvlükdən imtina etməkdir. Siyasi təhlillərdən belə bəlli olur ki, təklif olunan kompromislərdən biri Donbasın qarşılığında Xerson ətrafı bölgələrin Ukraynaya qaytarılmasıdır. NATO üzvlüyü ilə bağlı məsələ isə “5-ci maddəyə oxşar” bir əlavə ilə tənzimləyə bilər. Bu halda Ukrayna özünün konstitusiyasını dəyişməlidir - hazırkı situasiyada Ukrayna

Konstitusiyası sərhədlərin referendum olmadan dəyişdirilməsinə imkan vermir. Məhz bunu nəzərə alaraq bəzi analitiklər gözlənilən sülh müqaviləsinin uzunmüddətli deyil, qeyri-dayanıqlı sayırlar. Bu halda isə: - Qısa müddətli sülh əldə edilə bilər, ancaq hüquqi, siyasi və strateji risklər yenə də qalacaq; - Təhlükəsizlik zəmanətləri real və dayanıqlı olmayacağı təqdirdə, qarşıdurma fərqli faza-ya qədəm qoyacaq; - Bu, yeni hücumlara yol açan impuls da ola bilər.

Görüşdən əvvəl...

Bakı vaxtı ilə saat 21:15-də başlayacağı və 1 saat davam edəcəyi elan olunan görüşdən sonra Tramp və Avropa liderlərinin çoxtərəfli görüşünün də olacağı bildirilmişdi. Yayılan xəbərdə deyilirdi ki, Almaniya kansleri Fridrix Merz, Böyük Britaniyanın Baş naziri Key Starmer, İtaliyanın Baş naziri

Corcio Meloni, Finlandiya və Fransa prezidentləri Aleksandr Stubb və Emmanuel Makron, həmçinin NATO-nun Baş katibi Mark Rutte və Avropa Komissiyasının sədri Ursula Fon der Leyenin də iştirak edəcəyi görüşdə Avropa liderləri və Ukrayna prezidenti Vaşinqtonda Kiyev üçün təhlükəsizlik təmi-

natlarını müzakirə edəcəklər. Müzakirə predmeti isə belə idi - “Sülhün gəlməsi üçün Rusiya tərəfi etiraf etməlidir ki, Ukrayna özünümüdafiə hüququna və öz müdafiəsi üçün başqa ölkələrlə ittifaqlara girmək hüququna malik olan suveren dövlətdir”. Bunun ABŞ Dövlət Departamentinin rəhbəri bildirmişdi.

Bir çox siyasi texnoloqların da proqnozlaşdırdığı kimi, Vaşinqton danışıqlarının nəticələri 3 ssenari üzrə inkişaf edə bilər. İlkini və daha loyal yol sayılan ssenari məhz Ukraynanın irəli sürülən şərtlərə razı olması ilə müşayiət olunur. Əslində, hazırkı vəziyyətdə sülh razılaşmasına ehtimal əvvəlki dövrlərə nisbətən mövcuddur - Alyaska sammiti nəticəsində gələcək razılaşmalara yol açacağı düşünülen bir çərçivə və düşüncə artıq formalaşıb. Irəli sürülən şərtlər isə

İkinci ssenari: “yox” cavabı beynəlxalq üstünlük yaradır, cəbhədə risklər formalaşdırır

Təhlil olunan ikinci ssenari isə daha çox gözləniləndir - Zelenskinin irəli sürülən şərtlərə yenidən yox deməsi vəziyyəti və situasiyanı daha da qəlizləşdirə bilər. Bu halda müharibənin hazırkı intensivliyi müəyyən müddət davam edə bilər - ABŞ və Avropa ölkələrinin mövqeyindən asılı olaraq, yardımın davamı da gündəmə gələ bilər, amma Tramp administrasiyasının belə olan halda Ukraynaya hərbi yardım edəcəyi sual altına düşəcək. Bu isə cəbhədə riskləri artırır - Rusiya razılaşma alınmamasını bəhanə edib yeni hücumlar həyata keçirə, xüsusən Donbas və cənub istiqamətində təzyiqi artırır.

Belə bir ssenari ABŞ - Avropa münasibətlərinə də təsirsiz düşməyəcək. ABŞ-ın tutduğu mövqe Avropa liderlərinin narahatlığını gücləndirəcək ki, onlar cəbhədə qiyabi də olsa, Rusiya ilə üz - üzə qalası olacaqlar. Amma belə bir mövqe beynəlxalq hüquqa əsaslanan legitimlik üstünlüyünü saxlayacaq - Ukrayna bu halda gələcək diplomatik danışıqlarda üstün mövqə əldə edə bilər. Razılaşma olmayacağı təqdirdə NATO-dan könər təhlükəsizlik zəmanəti də işə düşməyəcək. Bu baş verməsə: - Qısa müddətdə: sülh əldə olunmayacaq, müharibə davam edəcək, amma Ukrayna güzəşt

etmədiyi üçün daxildə və Avropada siyasi dəstəyini möhkəmləndirəcək. - Orta müddətdə: ABŞ-dan gələcək yardımın miqdarı və şərtləri Trampın mövqeyindən asılı olacaq. Əgər yardım kəsilsə, Ukrayna daha çox Avropaya yönələcək. - Uzun müddətdə: Ukraynanın sərt “yox” mövqeyi, müharibənin “donmuş konflikt” formasında uzadacaq. Nəticə etibarilə, Zelenski Vaşinqton danışıqlarında Trampın şərtlərinə razılaşmasa, Ukraynanın mövqeyi beynəlxalq hüquqa uyğun qalacaq - lakin bu addım həm də hərbi riskləri gücləndirəcək.

Üçüncü ssenari: 18 avqustdan 22 avqusta kimi...

Maraq doğuran üçüncü ssenari isə yeni görüş - avqustun 22-nə üçtərəfli formatda görüşlə bağlıdır. Qeyd edək ki, avqustun 18-də baş tutacaq görüş reallaşmamış avqustun 22-nə yeni görüş təyin edilməsi siyasi mütəxəssislər tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb. Bu, sanki “daha real addımlar üçün masa” və ya problemin hərtərəfli müzakirəsinin təşkili təsirini bağışlayır. Bu halda Avropa liderləri sanki onların sadəcə məlumatlandırma üçün çağırıldığını hiss edəcəklər - bu isə, Qərb üçün böyük narahatlıqlar yaradacaq. Belə bir ssenari olacağı təqdirdə Avropa prosesdən kənarda

qalacaq - başqa sözlə, “offsayd” düşəcək. Avropanın əsas narahatlıqları da siyasi kənarda qalmaq riskindən qaynayır - ABŞ, Rusiya və Ukrayna arasında üçlü razılaşma əldə olunarsa, Avropa İttifaqının siyasi təsir gücü zəifləyər bilər. Avropa prosesin yalnız müşahidəçisi rolunda görünə bilər. Bu isə həm də geosiyasi balansın pozulmasına gətirib çıxaracaq - əgər Ukrayna Trampın təklif etdiyi şərtləri qəbul edərsə, Avropa bu qərara təsir göstərə bilmədiyi üçün öz təhlükəsizlik arxitekturasında ciddi boşluq ilə üz-üzə qalacaq. Eləcə də bu, NATO və Aİ-nin mövqeyinə zərbə olacaq. Bu

kompromis Avropa ölkələrinin müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində prioritetlərini ikinci plana atar bilər - onsuz da ABŞ son vaxtlar NATO ilə bağlı heç də ürkəçməyən bəyanatlar verir. Paralel olaraq Avropa ölkələri, xüsusilə Polşa, Baltik dövlətləri və Almaniya, Ukraynanın ərazi bütövlüyü məsələsində güzəşt edilməsinin öz milli təhlükəsizliyi üçün ciddi presedent yaradacağından ehtiyatlanacaq. Siyasi mütəxəssislər iddia edirlər ki, Ukraynanın torpaq güzəşti Avropanın Şərq sərhədlərində “təhlükəli domino effekti” doğura bilər.

Sentyabrın əvvəlində... Aİ 19-cu sanksiyalar paketini qəbul edəcək

Avropa İttifaqı Rusiyaya qarşı 19-cu sanksiyalar paketi üzərində işləyir. Paketin sentyabrın əvvəlində qəbul olunması gözlənilir. Belə ki, Avro-

pa Komissiyasının prezidenti Ursula Fon der Lyayen bu yaxınlarda keçirilən son mətbuat konfransında bildirib ki, Avropa İttifaqı Rusiyaya qarşı sank-

siyaları gücləndirməyə davam edəcək. Onun sözlərinə görə, diplomatik səylərdən asılı olmayaraq sentyabrın əvvəlində Aİ-yə üzv ölkələrin nümayən-

dələri Rusiyanın Ukraynaya hücumu ilə əlaqədar bu ölkəyə qarşı 19-cu sanksiyalar paketini qəbul etmək niyyətindədir. "Döyüşlər davam etdiyi müddətdə biz Rusiyaya diplomatik və iqtisadi təzyiq göstərməyə davam edəcəyik və 19-cu sanksiyalar paketini hələ sentyabrın əvvəlində qəbul etmək niyyətindəyik", - deyərək Lyayen vurğulayıb. Aİ-nin xarici işlər və

təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas

Rusiyanı nə gözləyir?

özünün sosial şəbəkə hesabında Aİ-nin Rusiyaya qarşı növbəti sanksiyalar paketi ilə bağ-

lı niyyətini təsdiqləyib - o, Aİ-nin Rusiya əleyhinə 19-cu sanksiyalar paketi üzərində işlədiyini qeyd edib. "Moskva bu müharibəni davam etdirərək bil-məyəcəyini anlayana qədər müharibəni dayandırmayacaq. Buna görə də Avropa Ukrayna-dəstəkləməyə davam edəcək, buraya Rusiyaya qarşı 19-cu sanksiyalar paketi üzərində işləmək də daxildir" - deyərək Kallas bildirib.

Yeni sanksiya paketinə nələr daxil olacaq?

Aİ-nin 17-ci və 18-ci sanksiyalar paketlərində Rusiyanın hərbi-sənaye kompleksinə bir-başına və ya dolayı dəstək verən və ya sanksiyalardan yayınmaqda iştirak edən 31 şirkətə, o cümlədən Rusiya Müdafiə Nazirliyinin Radiasiya, Kimyəvi və Bioloji Müdafiə Qoşunları, 27-ci Mərkəzi Elmi-Tədqiqat İnstitutu və 33-cü Mərkəzi Tədqiqat və Sınaq İnstitutuna qarşı tədbirlərin görülməsi, xüsusilə də "Şimal axını"nın istifadəsinə qadağa, Rusiyaya məxsus bankların və tankerlərin "qara siyahı"ya salınması, Aİ ölkələrinin Rusiya

tempini dayandıraraq, amma tam çökdürə bilməyib. "Avropa İttifaqı bu günə qədər Rusiyaya qarşı 18 sanksiya paketi tətbiq edib. Bu paketlər bütövlükdə mövcud durumda Rusiya iqtisadiyyatı üzərində müəyyən təsirlər yaradıb. Bəzi

tempini dayandıraraq, amma tam çökdürə bilməyib. "Avropa İttifaqı bu günə qədər Rusiyaya qarşı 18 sanksiya paketi tətbiq edib. Bu paketlər bütövlükdə mövcud durumda Rusiya iqtisadiyyatı üzərində müəyyən təsirlər yaradıb. Bəzi

Sanksiyalar öz təsirini göstərə bilib?

Qərb dairələrinin son araşdırmalarına görə, 2022-ci ildə Rusiya iqtisadiyyatında 2.01 faiz, 2023-cü ildə 2.15 faiz və 2025-ci ilin ikinci rübündə 4

gizli əməkdaşlıq edən Avropa şirkətlərinə qarşı sərt tədbirlərin görülməsi, eləcə də bir çox rus

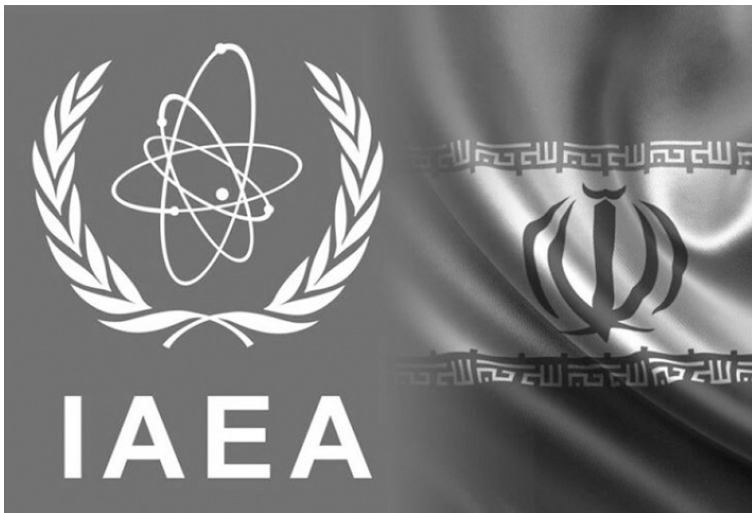
şirkətlərinin sanksiya siyahısına əlavə edilməsi ilə bağlı məsələlər öz əksini tapacaq. Onlar hesab edirlər ki, Aİ-nin sanksiyaları orta və uzun müddətli

0,9 faiz böyümə olacaq. Ümumilikdə, 2022-2025-ci illərdə Rusiya iqtisadiyyatında inkişaf indeksi 12 faiz geriləyib. Fərdi gəlirlərdə isə 25 faiz azalma olub - bu da ölkədə sosial bərabərsizliyin yaranmasına yol açıb. Amma buna baxmayaraq, Rusiya öz iqtisadi dözümlüliyini qoruyub saxlaya bilib. Rusiya öz neft, qaz və strateji əhəmiyyət kəsb edən digər məhsullarını ixrac etmək üçün alternativ bazarlar tapmaqla Aİ və ABŞ-in sanksiyalarının təsirini müəyyən mənada tarazlaşdırıb. Alternativ bazarlar isə Çin, Hindistan və Braziliyadır. 2024-cü ildə Rusiya xam neft

dövr ərzində öz təsirini göstərəcək. Neft məhsulları satışından 192 milyard dollar gəlir əldə edib," - deyərək R.Abbasbəyli bildirib. Ekspertin sözlərinə görə, təbii qazın qiymətinin müəyyən müddətdən sonra daha effektiv şəkildə öz təsirini göstərəcək: "Yaxın zamanda Rusiyada əhalinin sosial vəziyyətinin ağırlaşması, rublun alıcılıq qabiliyyətinin aşağı düşməsi və büdcə kəsinin artmasının şahidi ola bilərik. Hazırda Moskva müharibə xərclərini daha da artırır. Sözsüz ki, bu da büdcədə çox ciddi problemlər yaradır. Demək olar ki, Rusiya iqtisadiyyatında inkişaf tempi dayanıb. Vəziyyət bu şəkildə davam edərsə, Rusiyanı daha ağır tələtlərlə gözləyir".

Yunis ABDULLAYEV

İran-BAEA danışıqları yeni mərhələdə

Yaxın günlərdə İran və Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi (BAEA) nümayəndələri arasında danışıqlar baş tuta bilər. Bunu İran Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi İsmayıl Bəqayı bildirib.

İranlı diplomat mətbuat konfransında deyib: "Ola bilsin ki, agentliklə danışıqların növbəti raundu yaxın günlərdə

baş tutsun". İran rəsmiləri ilə BAEA nümayəndəsi arasında avqustun 11-də Tehrandan keçirilən danışıqlardan sonra İslam Respublikası xarici işlər nazirinin müavini Kazım Qoribabadi bildirib ki, tərəflər İranın nüvə proqramı üzrə məsləhətləşmələri davam etdirmək barədə razılığa gəliblər. Diplomat qeyd edib ki, BAEA Baş di-

rektorunun müavini Massimo Aparo ilə görüşdə hazırkı şəraitdə Tehranla agentlik arasında qarşılıqlı fəaliyyət formatı müzakirə olunub.

Qoribabadi qeyd edib ki, İran tərəfi İsrail və ABŞ-in İrana hücumu zamanı BAEA-nın öz öhdəliklərini yerinə yetirməməsi ilə bağlı etirazını bildirib. Agentliyin İsrail və ABŞ-in İranın nüvə obyektlərinə zərərverməsi pisləməsi İslam Respublikasında kəskin tənqidlərə səbəb olub. Tehran BAEA rəhbərliyini onun fəaliyyətini siyasələndirməkdə ittiham edib.

İyulun 2-də İran Prezidenti Məsud Pezeşkian BAEA ilə əməkdaşlığı dayandıran qanunu imzalayıb.

İyulun 22-də İranın xarici işlər naziri Abbas Araçqi deyib ki, İran gələcəkdə agentliyin müfəttişlərinin öz ərazisində qayıtma ehtimalını istisna etmir.

Çin ABŞ-Rusiya münasibətlərinin yaxşılaşmasından məmnundur

Çin rəsmisi avqustun 18-də keçirdiyi brifinqdə bildirib ki, Pekin prezidentlər Vladimir Putin və Donald Trampın Alyanskada görüşündən sonra ABŞ ilə Rusiya arasında ikitərəfli əlaqələrin yaxşılaşdığını görməkdən məmnundur.

AZƏRTAC Sinxua agentliyinə istinadla xəbər verir ki, Çin Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mao Nin jurnalistlərə bildirib ki, Pekin "Rusiya və ABŞ-in əlaqələrini yaxşılaşdırmaq və Ukraynanın siyasi həllini təşviq etmək üçün davamlı əlaqəni görməkdən məmnundur".

Mao Tramp və Putinin Al-yaskadakı görüşü ilə bağlı sualları cavablandırarkən qeyd edib ki, iki ölkənin liderləri arasında son altı ildə ilk dəfə belə görüş olub.

XİN sözcüsü Ukrayna böhranı ilə bağlı bildirib ki, Pekin müharibənin siyasi həllini "dəstəkləyir".

Donald Trampın bu gün Ağ

Evdə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski və Avropa liderləri ilə planlaşdırılan görüşləri barədə sualı cavablandıraraq Mao deyib: "Biz bütün maraqlı tərəflərin hər kəs üçün məqbul olan qalıcı razılaşma əldə etmək naminə sülh danışıqlarında iştirak edəcəyini gözləyirik".

Çinin Ukrayna üçün gözlənilən təhlükəsizlik qərarını kimi təqdim edilməsinə münasibət

bildirən Mao əlavə edib: "Ukrayna ilə bağlı mövqeyimiz ardıcıl və aydındır. Biz Ukrayna böhranında siyasi təhlükəsizliyi təşviq etməyə davam edəcəyik".

Çin XİN-in sözcüsü ABŞ-in Braziliya rəsmilərinə qarşı sanksiyaları barədə suala cavab olaraq bildirib ki, Pekin "birtərəfli və qeyri-qanuni sanksiyalara qarşıdır".

Boliviyada sosialist hakimiyyəti sona yaxınlaşır

Avqustun 17-də Boliviyada prezident seçkiləri keçirilib. Qeyd edək ki, prezident seçkilərinin birinci turunda namizədlərdən heç biri yetərli səs toplaya bilmədiyi üçün iki aydan sonra seçkilərin ikinci turu keçiriləcək. İlk turda yüksək faizli səsə ön çıxan liberal siyasətçi - senator Rodriqo Pas Pereyra və Bolivianın keçmiş prezidenti, mühafizəkar baxışları ilə tanınan Xorxe Quiro ikinci turda bir-birinə rəqib olacaqlar. Ali Seçki Məhkəməsinin səsərin hesablanması nəticələrinə dair məlumatında qeyd olunur ki, seçkilərin birinci turunda namizədliyi Xristian Demokrat Partiyası tərəfindən irəli sürülən Rodriqo Pas 32,08 faiz, Azadlıq və Demokratiya Partiyasının namizədi Xorxe Quiro 26,94 faiz, Birlik Partiyasının namizədi Samuel Doria Medina isə 19,93 faiz səs toplayıb. S.D.Medina öz məğlubiyyətini etiraf etdiyi üçün seçkilərin ikinci turunda iştirak etməyəcək. Xüsusi olaraq vurğulayaraq ki, Bolivianın seçki qanunvericiliyinə görə, birinci turda qalib gəlmək üçün namizədin mütləq səs çoxluğu (50 faiz + 1) və ya 40 faiz səs toplanması lazımdır, bu şərtlə ki, ən yaxın rəqibdən fərqli 10 faizdən çox olsun. Namizədlərdən heç biri tələb olunan bu səs toplanmadığı üçün oktyabrın 19-da seçkilərin ikinci turu keçiriləcək.

Boliviyada yeni siyasi dövr

Boliviyada iyirmi üç illik sosialist hakimiyyət artıq öz dövrünü başa vurur. İqtidar partiyası - Sosializm Hərəkatı Partiyasının namizədi Eduar-do del Kastillo 5 faizdən aşağı - 3,15 faiz səs toplayıb. Digər solçu namizəd Androniko Rodriqez isə 8,11 faiz səs əldə edib. Ölkənin hazırkı prezidenti Luis Arce xalq arasında siyasi reytingi aşağı düşdüyü üçün seçkilərdə iştirak etməyib. Boliviyada uzun müddət ərzində hakimiyyətə olan solçu qüvvələrin son seçkilərdə ağır məğlubiyyətə düşməsi bir sıra səbəblərlə bağlıdır. Ölkədə iqtisadi-sosial

böhran hökm sürür - bu da insanların sosial rifahına ciddi şəkildə təsir göstərib. Uzun müddətdir ki, sadə boliviyalılar yə-nə qatı çatışmazlıq, orzaq məhsulların qıtlığı, işsizlik və yüksək inflyasiyadan əziyyət çəkirlər. Məhz bu iqtisadi problemlər səbəbindən Boliviya vətəndaşları siyasi rejimi dəyişmək qərarına gəliblər.

xarici siyasətində ciddi dəyişikliklər gözlənilir. Rodriqo Pas Pereyra öz çıxışlarında bəyan edib ki, onun xarici siyasətdə ilkin addımı ölkəsinin ABŞ və Braziliya ilə münasibətlərini genişləndirmək olacaq. O, prezident Luis Arce hökumətini Bolivianın xarici siyasətini yalnız Rusiya və İranla əlaqələrlə məhdudlaşdır-dığına görə tənqid edib. Xorxe Qui-

Ölkə rəhbərliyinə yeni namizədlər nə vəd edir?

Rodriqo Pas Pereyra Bolivianın prezidenti seçiləcəyi təqdirdə ölkədə dövlət strukturlarının mör-

kəzləşdirilməsi, sərfəli kredit proqramının tətbiq olunması, korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, ixrac və idxal məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılması, o cümlədən vergi və rüsumların azadılması istiqamətində islahatlar həyata keçir-

rəcəyini vəd edib. Siyasətçi Bolivianın Cənubi Amerika Ümumi Bazarına inteqrasiyasının tərəfdarıdır. Rodriqo Pas Pereyranın rəqibi Xorxe Quiro isə bəyan edib ki, hakimiyyətə olacağı zaman onun ilkin prioriteti büdcə kəsinin azalt-

maq, dövlət şirkətlərini özəlləşdirmək, dövlət xərclərini ciddi şəkildə tənzimləmək, əhalinin sosial problemlərdən xilas üçün iş yerlərinin sayını artırmaq və azad biznes mühitini inkişaf etdirmək olacaq.

Xarici siyasət

roya gəlincə, o, Rusiyanın Cənubi Amerikada siyasi və iqtisadi təsirinin artmasını qəbul etməz olduğunu və ölkəsinin BRICS ilə münasibətlərini yenidən baxılmasını zəruri hesab edir. Xorxe də ABŞ-la münasibətlərin inkişaf etdirilməsinin tərəfdarıdır. Qeyd edək ki, Cənubi Amerikanın 4 ölkəsi - Braziliya, Venesuela, Paraqway və Boliviya Rusiya ilə çox yaxın münasibətlərə malik olan ölkələr kimi tanınırlar. Moskva bu ölkələrlə bir sıra iqtisadi sazişlər imzalayıb və rus şirkətləri sözügedən ölkələrdə mü-

him enerji və investisiya layihələri həyata keçirirlər. Son on - on beş il ərzində Rusiya bu dörd ölkə ilə diplomatik-siyasi və iqtisadi-ticarəti münasibətlər kontekstində Cənubi Amerikada kifayət qədər öz təsir imkanlarını artırıb. Ekspertlər hesab edirlər ki, Boliviyada ABŞ-a yaxınlığı ilə seçi-

lən yeni siyasi qüvvələrin hakimiyyətə gəlməsi Rusiyanın regionda nüfuzuna ciddi zərbə vuracaq. Ona görə ki, Venesuela və Paraqwayda da eyni siyasi proseslərin baş verməsi gözlənilir.

Yunis ABDULLAYEV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmətbuatayımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmətbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Ümumdünya Humanitar Yardım Günüdür!

Bu günün keçirilməsində məqsəd yardıma ehtiyacı olanların ölindən tutan, bu yolda hətta canlarını fəda etməyə hazır olan humanitar işçilərin anılmasıdır. Hər il bu tarixdə fərqli mövzularda çağırışlar başladılır və gün xüsusi olaraq qeyd edilir.

Ümumdünya Humanitar Yardım Günü ilk dəfə 19 avqust 2009-cu ildə qeyd edilib. Qeyd olunmasının əsas qəhrəmanı isə BMT-nin humanitar qurumunun əməkdaşı, braziliyalı Serjiu Vieyra di Mellu idi. Braziliya vətəndaşı olan Serjiu Vieyra di Mellu Birləşmiş Millətlər Təşkilatında ömrünün 30 ildən çox hissəsini silahlı qarşıdurmanın səsiz qurbanlarını ortaya çıxarmaq, onların izti-

rablarını azaltmaq və diqqətlərini özlərinə cəlb etmək kimi çətin humanitar vəziyyətlərə xidmət edilməsinə həsr etmişdi. 19 avqust 2003-cü ildə Bağdadda 21 həmkarı ilə birlikdə ölümü dünya miqyasında silahlı qarşıdurma qurbanlarını düşüncə torzi, fəlsəfəsi, dinamizmi və cəsarəti ilə həmişə ilham verən və gələcək nəsillərin təqlid etməsi üçün sonsuz bir miras olaraq qalmış görkəmli bir humanitar liderdən məhrum etdi.

Bu hadisədən 4 il sonra - 2006-cı ildə Vieyra di Mellu ailəsi dostları ilə birlikdə Serjiu adına fond yaratdı. “Sergio Vieira de Mello Foundation” adlandırılan fond bütün hökumətlər, Birləşmiş

Millətlər Təşkilatı, beynəlxalq təşkilatlar və qeyri-hökumət təşkilatları ilə sıx əməkdaşlıq edərək hər il Dünya Humanitar Yardım Gününi anamlı şəkildə qeyd etməyi qarşısına məqsəd qoyub.

Humanitar Yardım Günü hər il fərqli mövzular ətrafında müzakirələr aparılır, layihələr hazırlanır. Məsələn, 2010-cu ildə “Biz Humanitar İşçilər”, 2011-ci il “İnsanlara kömək edən insanlar”, 2012-ci il “Mən buradaydım”, 2013-cü ildə, hadisənin 10 illiyində BMT və tərəfdarları “Dünyanın daha çox ehtiyacı var ...” adlı layihə başladılmışdı.

Ümumdünya Humanitar Yardım İşçiləri hazırda çox çətin şəraitdə işləyirlər. 2017-ci ildə apa-

Ehtiyacı olanlara kömək...

rılan statistikaya görə, son 20 il ərzində 4132 yardım işçisi terror qurbanı olub. Təkcə 2016-cı ildə 91 nəfər öldürülüb, 88 nəfər yaralanıb. Belə hadisələr daha çox Suriya, Əfqanıstan, Cənubi Sudan, Konqo və Somali kimi ölkələrdə baş verir.

Yardım işçilərinə qarşı törədilən hər bir cinayət, vəhşilik acınacaqlı və dözülməzdir. Bu kimi cinayət aktlarını normallaşdırmaq olmaz. Yardım işçilərinin hüquqlarının qorunmaması ön sonda yardıma ehtiyacı olan insanlara qarşı da ədalətsizlik deməkdir.

1988-ci il Spitak zəlzələsini xatırladaq. Ermənistanın şimalında 7 bal gücündə dağıdıcı zəlzələ baş vermişdi. Episentri Spitak şəhəri olan zəlzələ zamanı 25 mindən artıq adam həlak olmuş, 170 min nəfər isə xəsarət almışdı. Zəlzələdən sonra ilk olaraq Ermənistanla Azərbaycan yardım əlini uzatmışdı. Onda azərbaycanlı briqada yüzlərlə yaralı erməni dağıntılar altından xilas etdi. Dekabrın 11-də isə Azərbaycandan Spitaka yardım məqsədi ilə 78 nəfər könüllüdən ibarət ikinci qrup yığıldı. Lakin könüllüləri

Spitaka aparan “İL-76” təyyarəsi Ermənistan ərazisində vurulmuşdu...

Azərbaycan həmişə humanitar yardımlara qoşulan ölkələr sırasındadır. Hələ XX əsrin əvvəllərində, Pakistan ərazisi o vaxtlar Britaniya müstəmləkəsi olduğu dövrdə bölgədə yayılmış pandemiya insanları ağır xəstəlikdən kütləvi şəkildə həyatlarını itirirdilər. Belə çətin zamanda Hacı Zeynalabdin Tağıyev şəxsi vəsaiti hesabına 300 min ampula peyvənd olaraq indiki Pakistan ərazisinə göndərmiş və pandemiyanın qarşısını almaqda mühüm rol oynamış.

Yaxın keçmiş nəzər saldıqca bu xronologiya daha da böyüyür: Azərbaycan COVID-19 pandemiyası ilə mübarizəyə dəstək məqsədilə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına 10 milyon ABŞ dolları yardım göstərmiş. Vaksinlərin bərabər və ədalətli şəkildə ölçəlməsinə müdafiə edən ilk ölkələrdən biri olan Azərbaycan bu mövzuda nəcib təşəbbüslər irəliləyir.

2023-cü il fevralın 6-da qardaş Türkiyədə baş vermiş dağıdıcı zəlzələ Azərbaycan xalqı tərəfindən dərin kədərlə qarşılandı. Hadisədən dərhal sonra Azərbaycan hökuməti və xalq qardaş ölkəyə yardım etmək üçün həmrəylik nümayiş etdirdi. Prezident İlham Əliyevin xüsusi göstərişi ilə bölgəyə xilasetmə dəstələri, tibbi personallar, 5 min tondan çox humanitar yardım göndərildi.

Azərbaycan global miqyasda humanizmi və həmrəyliyin bariz nümunəsini göstərməkdə davam

edir. Ölkəmiz yardım əlini yalnız regiona deyil, həmçinin Afrika və Latın Amerikası ölkələrinə də uzadıb. Ən çətin anlarda ehtiyac içində olanların yanında dayanmaq prinsipini əsas tutan Azərbaycan, hətta 2014-cü ildə güclü leysan yağışlarının zərər vurduğu Serbiya, Bosniya və Herseqovina-yə humanitar yardımlar göndərmişdi. Ukraynada isə müharibənin təsirlərini azaltmaq məqsədilə göstərilən yardımlar diqqət mərkəzindədir. Son bir ildə bu ölkəyə edilən humanitar, bərpa və yenidənqurma yardımlarının ümumi məbləği 70 milyon manata (40 milyon ABŞ dollarından artıq) çatıb. 2024-cü ildə Azərbaycanın yardımları daha geniş coğrafiyanı əhatə edib. Çili, Kolumbiya, Kubə, Qrenada, Sent Vinsent və Qrenadin, Antiqua və Barbuda, Vyetnam, Yəmən, İordaniya, Əlcəzair, Argentina, Braziliya, Albaniya, Zimbabve, Tacikistan, Qambiya və Uqanda bu dəstəyin faydasını görən ölkələr arasında olub.

Azərbaycan, həmçinin beynəlxalq əməkdaşlığa töhfələrini davam etdirir. BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı, Fövqəladə Hallara qarşı Mərkəzi Cəvab Fondu, İnsan Hüquqları üzrə Ali Komissarlıq, Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi, ICESCO və İOT kimi qurumlara maliyyə dəstəyi ayrılıb. COP29-a sədrliyi çərçivəsində isə İEOÖ və SIDS ölkələrinə diqqət artırılıb. Antiqua və Barbudada keçirilən SIDS üzrə Beynəlxalq Konfrans və Malavida iqlim dəyişmələri mövzusunda strateji iclaslar üçün də maliyyə dəstəyi təmin edilib.

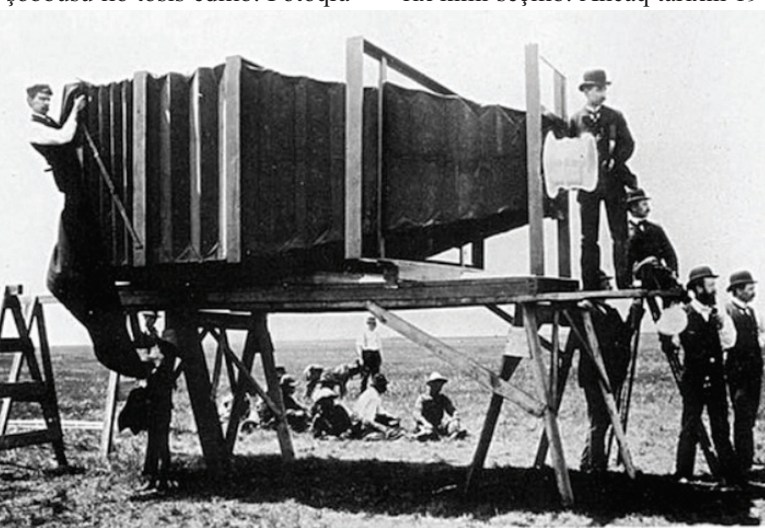
Yeganə Bayramova

Bəzən sözlər yox, şəkillər danışır!

İstər peşəkar olsun, istərsə də həvəskar - insanlar foto çəkməyə meyillidirlər. Bunu gündəlik məişət alış-verişində hiss etmək olur. Bəziləri gözdiyi yerləri, bəşirdiyi təamları müxtəlif sosial şəbəkələrdə nümayiş etdirməkdən ötrü xüsusi fotoaparata da alırlar. Amma son vaxtlar smart telefonların çoxu bu işin öhdəsindən gəldiyi üçün fotoaparata ehtiyac qalmır. Elə bu səbəbdən də seçdiyimiz mobil telefonların ilk olaraq keyfiyyətli foto çəkib-çəkmədiyini yoxlayırıq...

Bu gün - 19 avqust həyatımızın ən gözəl anlarını əbdləşdirdiyimiz fotoqrafiyanın və bu sahənin peşəkarları olan fotoqrafların günüdür. Fotonu seçən hər kəsin qeyd etdiyi Bey-

nəlxalq Fotoqrafiya Günü avstraliyalı fotoqraf Korske Aranın təşəbbüsü ilə təsis edilib. Fotoqra-

fiyanın prototipi olan üsulu ictimaiyyətə 1839-cu il məhz av-

qust ayının 19-da təqdim olunduğu üçün bu gün əlamətdar tarix kimi seçilib. Ancaq tarixin 19

qust 1839-cu il Fransa hökuməti kimyaçı və ixtiraçı Lui Jak Mande Daqerin daqerrotipin (iz) alınması metodu haqqındakı patentini əlaqə, daqerrotipin kəşfini dünya ictimaiyyətinin sərvəti elan etmişdi. Bu tarixə əsasən bir çox ölkələrdə 19 avqust Ümumdünya Fotoqrafiya Günü kimi qeyd edilir. İlk dəfə 2010-cu ildə qeyd olunan bu gün insanlara özlərini fotolarla ifadə etməyə imkan verən və ictimaiyyətin diqqətini çəkən fotoqrafiya elminin və sənətinin global bayramıdır. Bir-birindən gözəl fotolar çəkmək, ən əsası da lazımı məqamı tutmağı isə heç də hər kəs bacarmır.

Fotoqrafiyanın ilk tarixi görünüşü ağ-qara formatda olub.

Optik cihaz vasitəsilə rəsmnin kimyəvi prosesə çevrilməsi rus kimyaçısı A.P.Bestujev və alman tibb alimi, cərrah İ.Q.Şulsenin söyləri ilə ərsəyə gəlib. Fotoaparatin icad olunması sahəsində ən uğurlu işi fransız Yozef Nisefor Niyepsi, Lui-Jak Mande Daqer və ingilis Uilyam Foks Henri Talbot görüblər. Onlar fotoqrafiyanın yaradıcısı kimi tarixdə düşüblər.

Azərbaycanda foto işi hələ XIX əsrin sonlarında inkişaf etməyə başlayıb. 20-ci əsrin əvvəllərində Bakı istedadlı fotoq-

rafları və fərqli fotoları ilə diqqət mərkəzində olub. 1998-ci il noyabrın 20-də Azərbaycan Fotoqraflar Birliyi (AFB) Respublika Ədliyyə Nazirliyinin qeydiyyatından keçərək fotoqrafların ilk cəmiyyətini yaradıb.

Hər il avqustun 19-da dünyanın hər yerindən peşəkar və həvəskar fotoqraflar müxtəlif şəkillər çəkərək #worldphoto-day(dünya foto günü) həftəqi vasitəsilə izləyiciləri ilə paylaşır.

Sahib

İçməli suda mikroplastikləri azaltmağın sadə üsulu

Çin alimləri içməli sudakı mikroplastiklərin azaldılması üçün sadə və təsirli üsul təqdim ediblər. Guangzhou Tibb və Jinan universitetlərinin tədqiqatçıları araşdırma apararaq müəyyənəldiriblər ki, suyun qaynadılması və sonradan süzülməsi nəticəsində nanoplastik və mikroplastiklərin (NMP) əhəmiyyətli hissəsi sudan uzaqlaşdırıla bilər.

www.sciencealert.com saytı xəbər verir ki, sınaqlar həm yumşaq, həm də sırt kran suları üzərində aparılıb. Nəticələrə görə, qaynama prosesi zamanı sırt suda əmələ gələn kalsium karbonatın çökməsi plastik hissəciklərin səthinə yapışaraq onların filtrlərlə sudan ayrılmasını asanlaşdırır. Bu üsulla bəzi

Yeni kəşf...

hallarda NMP-lərin 90 faizə qədər sudan çıxarılıb. Yumşaq suda isə bu göstərici təxminən 25 faiz olub. Tədqiqatçılar bildiriblər ki, qaynadılmış suyun sadə metal süzgəcdən keçirilməsi mikroplastiklərin miqdarını əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Bu üsul gündəlik mətbəx şəraitində tətbiq oluna biləcək qədər ölçətan sayılır. Mikroplastiklərin insan orqanizminə təsirləri hələ tam öyrənilməsə də, onların bağıraraq mikrobiomuna və antibiotiklərə qarşı müqavimətə mənfi təsir göstərdiyi əvvəlki tədqiqatlarla təsdiqlənib. Alimlər ümid edirlər ki, qaynadılmış su içmək mikroplastiklərin global məruzqalması azaltmaq üçün geniş yayılmış və faydalı vərdisə çevrilə bilər. Araşdırmanın nəticələri “Environmental Science & Technology Letters” jurnalında dərc olunub.

Azercell Beynəlxalq Universitetlərarası Proqramlaşdırma Müsabiqəsinin telekommunikasiya tərəfdaşdır

Azərbaycanın lider mobil operatoru Azercell 49-cu Beynəlxalq Proqramlaşdırma Müsabiqəsinin (ICPC) Dünya Finalının rəsmi telekommunikasiya tərəfdaşı qismində çıxış edir.

Müsabiqə 31 avqust-5 sentyabr 2025-ci il tarixlərində “ICPC Foundation” təşkilatçılığı və ADA Universitetinin ev sahibliyi, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının tərəfdaşlığı, İnnovasiya və

Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi ilə “ICPC Azərbaycan” icmasının birgə əməkdaşlığı, PAŞA Holdingin dəstəyi ilə Bakı şəhərində keçiriləcək.

Dünya Finalında 50-dən çox ölkəni təmsil edən 140-a yaxın universitet komandası iştirak edəcək. Beş günlük müsabiqə çərçivəsində gənc proqramçılar problem həll etmə, komanda işi və proqramlaşdırma bacarıqlarını nümayiş etdirəcəklər.

Azercell, tərəfdaşlıq çərçivəsində, yarış iştirakçıları və qonaqlar üçün kəsintisiz telekommunikasiya xidmətləri təqdim edəcək. Şirkətin sürətli, etibarlı və dayanıqlı rabitə həlləri tədbir boyunca fasiləsiz əlaqəni təmin edərək kommunikasiya proseslərinin effektiv və səmərəli

həyata keçirilməsinə dəstək göstərəcək.

Qeyd edək ki, azərbaycanlı tələbələr 2005-ci ildən etibarən ICPC-nin regional turnirlərində iştirak edirlər. 2024-cü ildə ADA Universitetinin tələbələri Misirin Luksor şəhərində keçirilən Dünya Finalına vəsiqə qazanaraq, müsabiqə tarixində bu nailiyyəti əldə edən ilk Azərbaycan komandası olub. Bu il isə ölkəmizi ADA Universitetinin və Bakı Ali Neft Məktəbinin (BANM) komandaları təmsil edəcək.

Azercell ölkədə rəqəmsal ekosistemin inkişafı, gənclərin İT və İKT sahələrində bacarıqlarının artırılması və Azərbaycanın global texnologiya mərkəzinə gücləndirilməsi istiqamətində belə nüfuzlu beynəlxalq layihələrə dəstək verməyə davam edir.